

УДК 811.111'42:316.647.5

М. Ю. Шевченко, К. В. Грицай,
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», м. Слов'янськ

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАЦІЙНИХ НАВИЧОК МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЗА ДОПОМОГОЮ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ

У статті розглянуто питання формування лексико-граматичних навичок говоріння майбутніх спеціалістів немовних спеціальностей за допомогою використання навчально-методичних рекомендацій. Авторами визначені основні дидактичні та методичні аспекти навчання англійської мови для студентів немовних спеціальностей. Особливо наголошено на тому, що навчання англійської мови студентами немовних спеціальностей має ґрунтуватися на необхідності формування всіх видів комунікативної компетенції (аудіювання, говоріння, читання та письма), але з урахуванням значущих для спеціаліста даної сфери професійних якостей.

Ключові слова: лексика, комунікація, методичні рекомендації, професійне спрямування, компетенція.

THE FORMING OF THE COMMUNICATIONAL SKILLS OF FUTURE SPECIALISTS OF NON PHILOLOGICAL SPECIALIZATIONS WITH THE HELP OF EDUCATIONAL AND METHODOLOGICAL RECOMMENDATIONS

The article deals with the problem of the formation of lexical and grammatical skills of speaking of future professionals through the use of educational and methodological recommendations. The authors identified the main didactic and methodological aspects of the English language training for students. The process of studying should be based on the need to form all kinds of communicative competence (listening, speaking, reading and writing), but taking into account the importance for the expert competency. The main task of the educational and methodological recommendations is to expand the development and automation of skills in speaking, reading, writing and listening; the formation of students' general professional-oriented speech communication competence (linguistic, sociolinguistic and pragmatic) in order to ensure effective communication in academic and professional circles. The course of English for professionals in higher education should be professionally oriented and based on the basic professional technical subjects. Depending on the content of professional education the forms of learning activities begin to dominate such as technical translation, business written language, reading of scientific literature and others. The learning of English for professional purposes is an organized process of implementing of a training course for professionals in order to develop their foreign communicative competence in the professional sphere especially in linguistic terms.

Key words: lexis, communication, methodological recommendations, professional orientation, competence.

ФОРМИРОВАНИЕ КОММУНИКАЦИОННЫХ НАВЫКОВ У СПЕЦИАЛИСТОВ НЕЯЗЫКОВЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ С ПОМОЩЬЮ УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКИХ РЕКОМЕНДАЦИЙ

В статье рассмотрены вопросы формирования лексико-грамматических навыков говорения будущих специалистов неязыковых специальностей посредством использования учебно-методических рекомендаций. Авторами определены основные дидактические и методические аспекты обучения английскому языку для студентов неязыковых специальностей. Отдельно отмечен тот факт, что обучение английскому языку студентами неязыковых специальностей должно основываться на необходимости формирования всех видов коммуникативной компетенции (аудирования, говорения, чтения и письма), но с учетом значимых для специалиста данной сферы профессиональных качеств.

Ключевые слова: лексика, коммуникация, методические рекомендации, профессиональное направление, компетенция.

Сучасні умови підготовки фахівця вимагають формування не лише професійних навичок та вмінь, але й достатнього рівня володіння комунікативною компетенцією, для фахівця з вищою освітою обов'язковою умовою подальшого професійного зростання є також високий рівень розвитку іншомовної комунікативної компетенції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми вивчення і викладання іноземної мови за професійним спрямуванням сьогодні стали однією з актуальних областей лінгвістики та лінгводидактики. Дослідження зарубіжних (Е. А. Лопатіна, Р. П. Мильруд, П. В. Зразків) і вітчизняних (Е. В. Бутева, Н. С. Зинукова, О. Б. Гарнопольський) вчених дають можливість визначити стратегії формування теоретичних положень розвитку дидактики викладання англійської мови для спеціальних цілей.

Метою статті є визначення основних дидактичних та методичних аспектів навчання англійської мови для студентів немовних спеціальностей.

Постановка проблеми. Навчання англійської мови за професійним спрямуванням являє собою організований процес реалізації навчального курсу для фахівців з метою формування у них іншомовної комунікативної компетенції у професійній сфері, що є питанням, яке потребує комплексного підходу.

Актуальність дослідження не викликає сумніву, бо питання викладання англійської мови серед спеціалістів немовних спеціальностей висувалося та вирішувалося на державному рівні. Цілі навчання іноземної мови для спеціальних цілей визначаються національним освітньо-кваліфікаційним стандартом для бакалаврів і узгоджуються з Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти.

При цьому цілі навчання повинні бути адаптовані до конкретної спеціалізації. Предметні сфери, ситуації і типи текстів повинні бути конкретизовані у відповідності з майбутньою роботою студентів, академічними та/або професійними потребами і контекстами [4, с. 5].

Виклад основного матеріалу. Таким чином, здобувачі вищої освіти немовних спеціальностей повинні бути готові діяти в межах сфер і ситуацій, пов'язаних з проведенням екологічних, економічних, технічних, соціальних, педагогічних експертиз, підготовкою аналізу іншомовних матеріалів за фахом, технологічних і хімічних експертиз, оцінки стану навколишнього середовища, аналізу можливості негативного впливу тих або інших технологічних, технічних і виробничих процесів, брати участь в заходах, конференціях, семінарах за спеціальністю.

На думку Н. П. Мильруда, подібне розуміння сутності навчання англійської мови в спеціальних цілях означає, що освітній курс англійської мови може орієнтувати студентів на продовження освіти в іншомовному середовищі, оволодіння професією і здійснення професійної діяльності, досягнення інших особистісно значущих перспектив [3, с. 28]. У такому освітньому курсі, орієнтованому на досягнення спеціальних цілей:

- формулюються специфічні, значущі для індивіда завдання;
- враховуються індивідуальні пізнавальні запити;
- моделюється професійний контекст діяльності;
- розробляються спеціальні методичні прийоми;
- уточнюються компоненти комунікативної компетенції студентів;
- інтегрується оволодіння мовою, з оволодінням професією.

Дидактичні та педагогічні аспекти навчання англійської мови для спеціальних цілей розробляються тому, що все більш наполегливим стає завдання здійснювати не тільки мовну програму навчання в освітньому курсі англійської мови, але і враховувати запити особистості у професійній освіті, а також і напрямки індивідуальної життєвої траєкторії розвитку студента.

У педагогічній теорії і практиці з'являються нові терміни:

- information processing («Мова як інформація» трансформується в «інформацію мовою»);
- content learn (зміст навчання стає не мовний, а професійний матеріал);
- context learning (оволодіння мовою здійснюється не в загальному побутовому, а професійному і культурному контексті);
- activity theory (оволодіння мовою здійснюється не як опанування мовленнєвою діяльністю, а як оволодіння професійною діяльністю);

input-output specificity (якщо «на вході» учням пропонується мовна і професійна інформація, то на виході очікуються мовні і професійні вміння/компетенції) [5, с. 20].

Студенти, колишні об'єкти, навчання і виховання, стають суб'єктами навчання і одночасно замовниками освітніх послуг у зв'язку з Бажанням успішно конкурувати на ринку праці, а також реалізувати себе як особистість.

Навчання англійської мови має ґрунтуватися на необхідності формування всіх видів комунікативної компетенції (аудіюванні, говорінні, читанні та письмі), але з урахуванням значущих для спеціаліста даної сфери професійних якостей. У зв'язку з цим ми можемо говорити про необхідність виділення тих видів мовленнєвої діяльності, де комунікативні вміння повинні стати частиною професійно комунікативної компетенції.

На наш погляд, письмова мова є найбільш значущим видом комунікативної компетенції для майбутніх екологів. Формування умінь ділової письмової промови є основною складовою формування англомовної комунікативної компетенції студентів.

Курс навчання англійської мови для студентів немовних спеціальностей у вищому навчальному закладі повинен бути професійно спрямованим і базуватися на основних професійних предметах. Залежно від змісту професійної діяльності починають домінувати такі форми навчальної діяльності, як технічний переклад, ділова письмова мова, читання наукової літератури.

Розробка відповідних методичних матеріалів та посібників вимагає великих зусиль не тільки від методистів, а й лінгвістів, оскільки сфера викладання англійської мови для спеціальних цілей виявляється недостатньо розробленою, перш за все, в лінгвістичному відношенні. Викладачі іноземної мови зіткнулися з проблемою відбору відповідних термінів, характерних для вузьких спеціальних областей: виявлення типової для професійних сфер граматики, лексичних коллокацій фразових дієслів та ідіом; аналізу видів мовленнєвої діяльності в спеціальних цілях, жанрів і реєстрів і письмових висловлювань, професійного жаргону [2, с. 45].

Методичні рекомендації з курсу «Іноземна мова за професійним спрямуванням», які пропонуються здобувачам вищої освіти немовних спеціальностей очної форми навчання, повинні відповідати робочій навчальній програмі з дисципліни та складатися з:

- інструктивно-методичних матеріалів до практичних занять з дисципліни;
- теоретичних питань,
- списку рекомендованої літератури;
- переліку Інтернет ресурсів;
- вправ на розуміння лексичного та граматичного матеріалу;
- завдань для самостійної роботи;
- завдань для модульної контрольної роботи.

Матеріали допомагатимуть здобувачам вищої освіти немовних спеціальностей оволодіти навичками практичного сприйняття та вживання лексичних структур різних типів.

Основним завданням навчально-методичних рекомендацій є розширення, розвиток та автоматизація навичок та умінь з говоріння, читання, письма та аудіювання; формування у здобувачів вищої освіти загальних та професійно-орієнтованих комунікативних мовленнєвих компетенцій (лінгвістичної, соціолінгвістичної і прагматичної) для забезпечення ефективного спілкування в академічному та професійному середовищі; формування у здобувачів загальної компетенції; сприяння розвитку здібностей до самооцінки та здатності до самостійного навчання, що дозволить здобувачам вищої освіти продовжувати навчання в академічному середовищі як під час навчання у ВНЗ, так і після отримання диплома про вищу освіту; залучення здобувачів вищої освіти до таких академічних видів діяльності, які активізують і далі розвивають увесь спектр їхніх пізнавальних здібностей; допомога здобувачам у формуванні загальної компетенції з метою розвитку їх особистої мотивації; зміцнення впевненості здобувачів як користувачів мови, а також позитивного ставлення до вивчення мови; сприяння становленню критичного самоусвідомлення та вмінь спілкуватися і роботи вагомий внесок у міжнародне середовище, що постійно змінюється; досягання широкого розуміння важливих і різнопланових соціокультурних проблем для того, щоб діяти належним чином у культурному розмаїтті професійних та академічних ситуацій [1, с. 56].

Навчально-методичні рекомендації повинні включати вправи на розуміння лексичного матеріалу, тести множинного вибору, вправи на переклад з української мови на англійську, репродуктивні, комбінаторно-рецептивні, диференційовані, підстановчі, трансформаційні, вправи ігрового характеру допомагають здобувачу опанувати необхідною лексико-граматичною.

Модульні контрольні роботи допомагатимуть перевірити розуміння теоретичного (граматичного) та лексичного матеріалу в рамках змістових модулів навчальної робочої програми з навчальної дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням»

Висновки. Таким чином, уточнення і розробка дидактичних педагогічних аспектів навчання англійської мови для спеціальних цілей дозволяє не тільки підняти якість викладання іноземної мови у вузі, але і створити умови для подальшого особистісного та професійного зростання студента. В тому числі підготувати випускника-бакалавра до подальшого навчання в магістратурі та аспірантурі. Перспективою для подальших досліджень може стати вивчення інших засобів покращення ефективності процесу навчання та викладання англійської мови сеєд студентів немовних спеціальностей.

Література:

1. Астафурова Т. Н. Лингводидактика в высшей школе / Т. Н. Астафурова, А. В. Олянич. Волгоград : Изд-во ВодГУ, – 2009. – 552 с.
2. Краткий словарь иностранных слов / Под ред. И. В. Лехина, Ф. Н. Петрова. – М., 1952. – С. 45.
3. Мильруд Р. П. Обучение языку в специальных целях : сущность, методика, рефлексия [Электронный ресурс] / Р. П. Мильруд. Режим доступа : yazyki.ru/2013/05/english-special/#more-10415/
4. Програма з англійської мови для професійного спілкування /⁷ [кол. авторів]. К. : Ленвіт, 2005. – 119 с.
5. Педагогика: учебное пособие / Под ред. П. И. Пидкасистого. – М.: Издательство Юрайт, Высшее образование, 2009. – 430 с.